

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

VI. Qualitates per singula distribuuntur elementa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

PUNCTUM VI.

Qualitates per singula distribuuntur elementa.

Calorem in summo igni competere satis euincitur ex nimio calore, quem recipit corpus igni applicatum, & ex vehementis caloris sensatione, quam attractio igne experimur, insuper tria alia elementa non habent summum calorem: ergo summus calor conuenit igni, oportet enim quamlibet qualitatem habere proprium subiectum, cui in summo gradu inhæreat. Conclusio hæc certa est apud auctores, leges plurimos apud Conimbric. quæst. 4. art. 1. Terram esse summè siccam communis Philosophorum Medicorumque fert opinio, quod facit textus innuere videtur Genesi. ubi terra arida vocatur, quasi antonomastice, quia inter omnia elementa est summe arida, hoc est summè sicca. Sic etiam elementorum ordo expositulare videtur, aer enim, & aqua nihil siccitatis habent, ignis licet siccitatem contineat non summam, ac proinde tantum terra superest, quæ sit proprium siccitatis domicilium, ubi secundum suam totam insidet intensiorem: loquimur cum omnibus authoribus in hac sententia non de summa intensiōe, quæ supernaturaliter potest qualitati contingere, quia hæc nullis clauditur terminis, ut dictum est, sed de illa, quæ naturaliter potest reperiri in qualitate ordinata ad formam substantialem secundum totam intensiōem, quam continet.

Maior difficultas est de humiditate, & frigidityte quomodo inter aërem, & aquam distribuuntur. Galenus lib. 1. de elementis cap. 3. & lib. 1. de simplicium medicamentorum facultatibus capite 8. & clarius cap. 32. & alij apud Conimbric. art. 1. affirmant aërem esse summè frigidum, quam sententiam tenet Arriaga, qui cum neget dari siccitatem, & humiditatem, duabus alijs qualitatibus debet quatuor elementa componere, aliasque elementorum naturas meditari ab his, quas tota hucusque cognouit schola.

Veriores puto opinionem asserentium aërem esse summè humidum, hæc est expressa Aristotelis multis in locis præcipuè 2. de Generat. cap. 3. text. 123. his verbis: *Sed tamen simpliciter quatuor existentia unus unumque est: terra enim sicci magis quam frigida, aqua autem frigida, magis quam humida, aer autem humidus magis quam calidus, ignis autem calidus magis quam sicci*, idem testatur cap. 8. text. 49. quibus verbis Aristot. omnibus elementis qualitates omnes assignauit, quibus in summum, & prope summum gaudent, quem in omnibus sequar, in his enim quæ coniecturis, rationibusque vtriusque aequè incertis aguntur, plurimum opinionibus defert authoritas, præcipuè Aristotelica, quæ in rebus purè philosophicis magni semper habenda est, præferendaque aliquorum Philosophorum authoritati. Sententiam hanc defendunt Patres Conimbric. & alij plurimi apud illos, quos sequuti sunt, Pater Rub. lib. 2. de Generat. c. 3. q. 8. P. Hurtado disp. 6. sect. 4. Probat conclusio: humidum ex Aristot. lib. 2. cap. 2. est illud, quod non bene proprio termino, sed alio terminatur. Sed hæc definitio præ omnibus elementis competit aëri: ergo aer quocumque aliud elementum exuperat humiditate. Maior continet definitionem humiditatis ab Aristot. traditam, & à reliquis Philosophis admissam. Minorem ostendit manifesta experientia, facilius enim aer continetur intra telulam valde tenuem, quam aqua de qua in præfenti tantum est quæstio an humiditate aërem vincat, in igne enim, & aëre humiditatem non vigere certo certius est. Secundò: aqua, ut modo probabo est summè frigida: ergo tantum aer potest habere humiditatem in summo. Tertio: hoc modo congruè disponuntur elementa, non enim duo contraria videlicet summè calidum, & summè frigidum immediatè collocantur, sed inter vtrumque, medium aliud, humidum videlicet constituitur.

Auicenna, Albert. & alij apud Conimbric. art. 2. existimant aquam esse summè frigidam, verior tamen & Peripatetica sententia, ut constat ex verbis Aristotelis num. 3. relatis, docet aquam esse summè frigidam, illam defendunt plures Philosophi, atque Theologi apud Conimbricenses suprâ. & ex Patribus Ambrosius in exam. lib. 4. cap. 4. Basil. homil. 4. in Genes. Damasc. in suis Physicis cap. 12. Suadet hanc conclusionem nimia inimicitia, quæ intercedit in-

ter ignem, & aquam, quæ significatur in lib. Iob. cap. 4. per illa verba: *ad nimium calorem transeat ab aquis suis*, ubi nimio calori frigiditas aquæ opponitur, ex quo inferitur frigiditatem aquæ summam esse, summo enim calori summa frigiditas opponenda erat. Deinde nullum elementum citius deperditam frigiditatem recuperat, quam aqua, neque vllum reperitur, quod æquè corpus contiguum frige faciat: ergo inter omnia elementa aquæ competit summa frigiditas, summaque propensio ad frigiditatem producendam. His accedit inter omnia animalia, aquatilis esse frigidiora ut testatur Aristot. lib. 2. de respirat. c. 6. quæ propter ut plurimum sunt exanguia, vel parum sanguinis habent, & idè oportuit illis ad propriam habitationem elementum omnium frigidissimum esse imperitum, illorumque frigiditas excedens reliquorum animalium frigiditatem, non leuis est coniectura ad inferendum à posteriori, illorum elementum, cuius qualitates præcipue ebunt, reliqua omnia frigiditate antecellere. Oportuit etiam terram, & aërem non habere summam frigiditatem, quia terra facta fuit ad habitationem animalium terrestrium, & aer ad respirationis vsum eis datur, quibus frigiditas est valde nocua, magnūque nocumētum reciperent, si terram summè frigidam colerent, maximumque si aer nimis frigidus ad respirandum vterentur.

Præter qualitatem cuiuslibet elemento assignatam, necessum est aliam constituere, quæ iam assignatam comitem, ita exigente naturæ ordine, quo omnia elementa concordem discordiam habent, itaque quodlibet elementum alij vicino secundum quandam qualitatem inimicat, & secundum aliam amica cognitione conuenit, & hoc qualitatum ordine habetur ratio concordie, dignitatis, & conseruationis elementorum. Concordia in qualitate symbola, dignitatis in qualitate excellentiori, præcellens enim elementum præcellenti qualitate gaudet summè intensius conseruationis, quia concordia, & pax perennitatis parens est, hacque potiuntur elementa secundum vnā qualitatem & secundum aliam habent disconuenientiam, quæ valde necessaria est ad perpetuam elementorum totiusque vniuersi conseruationem, quæ persisteret non potest sine frequenti generatione, & hæc non nisi inter contraria potest contingere. Idem etiam suadet experientia, quæ videmus ignem non solum calefacere, sed etiam exsiccare, & aquam non solum frige facere, sed etiam humectare: sed non leuis est difficultas in dispensatione harum qualitatum, & in modo quo quælibet illarum proprio sit tribuenda elemento.

Ignem præter calorem siccitatem includere certum est, nullus enim dicit ignem humidum esse, frigiditas verò calori opponitur: alia ergo qualitas non superest, quæ possit in igne calorem comitari. Summam aeris humiditatem secum frigiditatem habere Stoici defendunt, Peripatetici verò Aristotele duce tuerentur aërem præter summam humiditatem calorem continere. Assentior his, propter authoritatem Aristotelis, & rationes, quas iam subicio. Leuitas est comes signumque caloris, sed aer est levis: ergo calidus. Secundò nimio calore aqua in aërem conuertitur, & nusquam frigiditate: ergo calor, & non frigiditas humiditatem aeris comitatur, nulla enim substantia gignitur qualitate opposita proprio temperamento, seu propriis qualitatibus. Insuper aer in subterraneis nimio frigore corrumpitur: ergo non est natura sua frigidus, frigidum enim non frigidus corrumpitur, sed calido. Rursus substantia æreæ, sicuti mel & oleum, sunt calidæ, & non frigida: ergo aer cui hæc substantia sunt cognata, non est frigidus sed calidus. Vltimò si aer esset humidus, & frigidus, nulla cognitionem haberet cū igne sibi vicino, ac proinde totus elementalis destrueretur ordo. Aquam præter frigiditatem humorem habere monstrat notissima experientia, in nullo enim elemento ita sentimus humiditatem sicut in aqua. Restat modò ut summæ terræ siccitati frigiditas copuletur ut omnia elementa qualitatè symbola habeant cum elemento sibi vicino, ignis enim est summè calidus, & siccus, aer summè humidus, & calidus, aqua summè frigida & humida, & terra summè sicca, & frigida. Ignis conuenit cū aere in calore, & illi opponitur in siccitate, aer conuenit cū aqua in humore, & in calore dissentit: aqua est terra similis in frigiditate & in humore dissimilis, terra cum igne siccitate componitur, & frigiditate opponitur. Ignis & aqua secundum omnes qualitates opponuntur sicuti aer & terra, quapropter hæc elementa dissimilia appellantur, symbola verò ignis cum

cum aere, aer cum aqua, aqua cum terra, terra cum igne, unde quodlibet elementum duo alia habet symbola, & vnum dissimulatum.

7 Veramque qualitatem cuiuslibet elemento assignatam in summo gradu illi competere docuere Naphus lib. 1. de ger. comm. 28. q. 4. & Aquilinus, sequutus est Peramatus lib. de elementis cap. 8. Sententiam oppositam videlicet vnicam tantum qualitatem elementis in summo gradu competere, & aliam, illam videlicet quam secundo loco assignauimus prope summum competere, tenet communis sententia omnium ferè Philosophorum, & Theologorum, & ex Patribus docent illam Ambrosius, lib. 4. exam. Basil. homil. 4. in Genes. Damasc. in suis commentariis Physicis, tradit illam expressè Aristotelis testimonio in 3. relato. Rationibus sic probatur. Aer non ita facile corrumpitur deficiente calore, quam deficiente humiditate, & facilius cum frigiditate, quam cum siccitate componitur: ergo magis retinet humoris quam caloris. Idem patet in terra quæ multum caloris absque sui corruptione, & valde parum humiditatis admittit: ergo maiorem siccitatem habet sibi connexam, quam frigiditatem. Rursus ignis magis calefacit quam aer: ergo aer habet remissorem calorem, quam habet ignis: ergo non habet calorem in summo. Scio facile posse has omnes rationes solui, neque in re alicuius momenti sine maiori examine illarum aliquam admitterem, neque proponerem, in re autem incerta, cui communis consensus scholæ patrocinatur, hæc coniecturæ sufficiant.

8 Difficultas est an elementa qualitates has quas non in summo, sed prope summum continent, contrarias habeant admixtas. An ignis videlicet, qui sex gradus siccitatis continet duos alios humiditatis habet. Negant aliqui, quia sequeretur ignem, & aquam esse elementa symbola, conuenirent enim humore. Negabo consequentiam, non enim conuenientia in quocumque gradu remissa sufficit ut elementa symbola dicantur. Arguit secundo sequi ex hac admixtione qualitatum contrariarum elementa esse mixta. Eodem modo consequentiam negabo, quia mixta tantummodo dicuntur illa, quæ habet quatuor qualitatum temperamentum. Arguit tertio: si ignis haberet duos gradus humiditatis summo calore destruendos esse: ergo illos non habet. Nego antecedens, quia humor siccitatem non calore pellitur à subiecto, neque siccitas non summa humoris valde remissa opponitur. Tandem probant suam sententiam, quia ignis non dicitur humidus, & Aristoteles duas tantum qualitates in quolibet elemento constituit. Respondeo ignem non dicendum esse humidum à duobus gradibus humiditatis, etiam si illos contineret cum longè plures siccitatis contineret, sicuti non vocamus calidam aquam, quæ apud nos est, etiam si aliquem gradum caloris contineat, quia frigiditas est, quæ magis viget in aqua, & quæ propria sensatione sensationem caloris nimis remissi absorbet, eadem ratione Respondeo Aristotelem tantum assignasse duplicem qualitatem cuiusque elemento, quia de alia vtpote nimis remissa rationem non habuit.

9 Patres Conimbr. cum plerisque Nominalibus affirmant q. 3. art. 4. in elementis has qualitates non summè intensas contrarias esse admixtas. Probant hanc conclusionem, quia tota latitudo primarum qualitatum semper est explorata in omni subiecto. Respondeo negando in elementis expleri hanc qualitatum capacitatem ad ipsorum exigentiam, ex mixtis enim ad elementa argumētum desumi nequit, quia mixta exigunt temperamentum primarum qualitatum, ac proinde defectus vnius qualitatis qualitate opposita expleretur. Arguunt secundo sequi illam qualitatem, quæ est in excellenti gradu, non tamen in summo posse intendi in instanti vsque ad summum, cum nullum sit contrarium, à quo retardetur eius intensio. Fatentur Patres Conimbric. hanc rationem tantum valere apud illos, qui consent totam rationem successione esse resistentiam contrarij, sed apud illos nullum erit absurdum sequelam admittere, ac proinde apud nullos argumentum quidquam valebit. Rursus instant: cum ex aqua gignitur ignis, frigus aquæ paulatim expellitur: ergo calor non introducit in instanti. Respondeo dato quocumque elemento cum qualitate prope summum: v. g. ut sex, duos gradus oppositæ qualitatis in instanti introduci, quia qualitas præexistens non illis resistit, reliquos verò gradus successiue introduci.

10 Ex his constat nullam ex his sententiis firmo aliquo niti fundamento, ac proinde neutram illarum posse efficaci-

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

ter probari, posset tamen dici cum Hurtado disp. 6. sect. 5. has qualitates non esse contrarias parmixtas, quia hoc modo elementa simpliciora constituuntur. Deinde quia qualitates illæ remissæ inutiles essent, quid enim duo humiditatis gradus igni præstare possunt? & hic dicendi modus videtur magis ad Philosophi mentem, qui duplicem tantum qualitatem cuiuslibet designauit elemento.

Contra distributionem qualitatum factam nonnulla sunt argumenta non magni momenti, referam præcipua quorum solutionibus alia eisdem familia solui poterunt.

11 Obiicitur primò: contra conclusionem, quæ diximus aerem esse summè humidum: aqua magis humectat corpus quam aer: ergo aqua est magis humida aere: vulgaris est solutio aquam magis humectare propter maiorem densitatem, cui non dissentior, aer enim quam pluribus interfecatur corpusculis, quæ ad solis radios visui apparent, & minoribus aliis, quæ ob nimiam paruitatem non videntur, ratione quorum minus agit, quam ageret, si omnes sui partes essent vnite illisque & non peregrinis corpusculis repletetur spatium. Secundo Responderi posset antecedens non esse omnino certum, licet enim videatur corpus magis humectari actu aquæ, quam aeris, forsitan non est, quia maiorem humiditatem in se recipiat, sed quia aquæ actu magis aquæ corpori adhæret, quam eiusdem aeris actu, & ita humiditas aquæ cum corporis humiditate confunditur, sensuique eadem videtur.

12 Obiicitur secundo contra eandem conclusionem: aer exsiccat alia corpora: ergo non est humidus. Respondeo aerem non exsiccare alia corpora per se producendo siccitatem, sed per accidens, quia illius actus partes aquæ in vestibus contentas percutit, & localiter mouet, separatque à vestibus, quibus separatis vestes humiditatem aquæ intra se non continent, ratione cuius humidiores apparebant, eiusdemque actiuitate verè humectabantur, similiter aer peregrino frigore stringit corpora, & partes fluidas ab illis expellit, quo magis sicca apparent.

13 Obiicitur tertio contra conclusionem, quæ diximus aerem calorem continere, aerem in regione media esse valde frigidum. Respondeo aerem naturæ suæ esse valde obnoxium peregrinis impressionibus, ac proinde nocti, & hyeme recedente Sole frigiditatem recipere ab aqua, & terra, & à caelestibus influxibus, vaporibus, & exhalationibus, quæ tunc naturæ suæ frigiditati restituntur sole non impediende: in regione verò media aer est magis frigidus, quam in summa, neque in infima, quia in summa natura virtute, & igne vicino magnum calorem concipit, in infima reflexione Solis calefit, in media verò his caret adminiculis, ac proinde agentibus extrinsecis modo assignatis frigeat, & non potest natium tueri calorem.

14 Obiicitur quarto contra eandem conclusionem: Aer calorem hominis attemperat, & frigiditatem producit: ergo non est calidus, sed frigidus. Respondeo, aerem aliquando esse frigidorem homine, non quia natura sua virtute frigidus sit, sed quia ab agentibus extrinsecis extraneam concipit frigiditatem.

15 Obiicitur quintò: Oleum est naturæ suæ aëreum, & facilius in hyeme condensatur, quam aqua: ergo frigidius est aqua. Respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam, quia condensatio non tantum provenit ex frigiditate, sed etiam ex aliis qualitatibus, & ex natura eiusdem substantiæ, & ita potest oleum natura sua calidum condensari facilius, quam aqua natura sua frigida, quia ex aliis capitibus aptius est ad condensationem. Eadem ratione respondendum est si obiiciatur aquam perpetuo densam esse futuram, si summam frigiditatem contineret.

16 Vltimò obiicitur contra conclusionem quæ diximus terram esse siccam in summo, & frigidam prope summum. Terra est summè grauis: ergo summè opponitur in grauitate cum igne summè leui: ergo eandem oppositionem habet in aliis primis qualitatibus: sed ignis habet summum calorem, & prope summam siccitatem: ergo terra habet summam frigiditatem, & prope summam humiditatem. Respondeo negando secundam consequentiam, non enim ex eo, quod ignis, & terra summè opponantur in grauitate, & leuitate, inferitur summè opponi in calore, & frigore, quia licet calor ex se leuitatem comitetur, & grauitatem frigiditas, sunt aliæ plurimæ qualitates conducentes ad grauitatem, & leuitatem, quibus excessus frigiditatis vel calor compensabitur.